

Vreugde en verbazing na stikstofoordeel: 'Een uitspraak met zulke grote gevolgen vergt politieke moed'

GROEN

Emiel Hakkenes – 15:04, 29 mei 2019

Veel inwoners van Diemen verzetten zich tegen de komst van een biomassa-centrale, onder wie Maaïke Hillebrand en haar man Dennis. Volgens sommigen betekent het stikstofoordeel van de Raad van State dat de centrale zal worden geschrapt. © Jean-Pierre Jans

Juristen zijn verrast, milieuorganisaties verrukt: de Nederlandse aanpak van stikstof blijkt in strijd met de wet.

“Dit is fantastisch nieuws”, roept Johan Vollenbroek bijkans uit, zodra hij de telefoon opneemt. “Deze uitspraak gaat nog verder dan wij hadden verwacht.”

Vollenbroek is voorzitter van de Nijmeegse milieuorganisatie Mobilisation for the Environment. Al jaren vecht de organisatie, samen met geestverwanten, natuurvergunningen aan die door provincies zijn verleend aan bijvoorbeeld veehouderijen of energiecentrales. Bij de Raad van State boekten Vollenbroek en co woensdag een klinkende overwinning: een tiental aangevochten vergunningen had inderdaad niet verleend mogen worden.

Symbolisch

Deze zaken staan symbool voor de manier waarop Nederland kwetsbare natuurgebieden beschermt tegen schadelijk stikstof, dat ontstaat in huishoudens, de industrie, landbouw en door verkeer in de buurt. De stikstofaanpak is volgens de Raad van State in strijd met de Europese wet en daarom ongeldig. Dat is een uitspraak met verstrekkende gevolgen voor woningbouwprojecten, veehouderijen, wegebouw en industrie.

In de Europese Unie geldt als regel: wie in de buurt van beschermde natuur een activiteit wil ondernemen, waarbij stikstof vrijkomt, moet ervoor waken dat de natuur eronder lijdt. Nederland bedacht daarvoor in 2015 een instrument, de Programmatische Aanpak Stikstof (Pas). Boeren plaatsen bijvoorbeeld 'luchtwassers' op hun stallen en in de natuur wordt actief stikstof verwijderd door te maaien en te plaggen. Het effect van deze maatregelen is echter niet bewezen, terwijl de Europese wet dat wél vereist.

Dat de Raad van State, in navolging van het Europese Hof vorig jaar, de Nederlandse stikstofaanpak nu ongeldig verklaart, zorgt voor vreugde bij milieuorganisaties. "Dit is een enorme overwinning voor de natuur", zegt Johan Vollenbroek. Hij verwacht dat de bouw van een biomassacentrale van Nuon in Diemen nu niet doorgaat.

Hoognodige omslag

"Dit is een baanbrekende uitspraak die de hoognodige omslag in de veeteelt in Nederland onderstreept", stelt Greenpeace in een verklaring. "Onze natuur lijdt al veel te lang onder de uitstoot van meststoffen. Nu moet eerst worden gewerkt aan minder stikstofvervuiling van Nederlandse natuurgebieden, voordat besloten wordt over nieuwe plannen die nog meer vervuiling teweegbrengen."

Milieujuristen reageren verrast op de uitspraak van de Raad van State. "Natuurlijk was er al de uitspraak van het Europese Hof", zegt de Nijmeegse jurist Rachid Benhadi. "Toch had ik niet helemaal verwacht dat de Raad van State de stikstofaanpak volledig van tafel zou vegen. In februari was er een zitting waarin de Raad van State aan het ministerie allerlei vragen stelde over de Pas. Ik kreeg toen de indruk dat een deel van de aanpak mogelijk kon blijven bestaan. Kennelijk waren de antwoorden en nadere onderbouwingen van het ministerie toch niet overtuigend."

De Rotterdamse milieujuriste Franca Damen had van meet af aan haar bedenkingen bij de Nederlandse aanpak van stikstof. "Dat komt nu uit. Maar liever had ik geen gelijk gekregen."

Mission impossible

De uitspraak van de Raad van State betekent dat de Nederlandse overheid niet kan doorgaan met het afgeven van natuurvergunningen, zoals ze dat sinds 2015 deed. “Dit heeft grote gevolgen voor de veehouderij, voor woningbouwprojecten en industrie”, zegt Damen. “Ik vraag me echt af of die nog wel vergunningen zullen krijgen. Dat lijkt een *mission impossible*. Juridisch had ik wel verwacht dat de Raad van State tot dit oordeel zou komen, maar er is ook politieke moed nodig om een uitspraak te doen met zulke verstrekkende gevolgen.”

Bij de Raad van State lopen nu nog 180 bezwaarprocedures tegen verleende natuurvergunningen. Die wachten waarschijnlijk hetzelfde lot als de tien van woensdag. Het gaat om veehouderijen, maar ook om bestemmingsplannen voor bijvoorbeeld nieuwe wegen en bedrijventerreinen. Uitspraak in deze zaken volgt in juni.

“Deze uitspraak raakt iedereen die vergunningsaanvragen heeft lopen”, zegt minister Schouten van landbouw, natuur en voedselkwaliteit. “Het blijft onze ambitie om de hoeveelheid stikstof terug te dringen. Samen met de Pas-partners ga ik bekijken op welke manier ik die ambitie in de toekomst goed kan invullen.”

Veestapel inkrimpen

Johan Vollenbroek heeft namens Mobilisation for the Environment inmiddels gesprekken gevoerd met de ministeries die verantwoordelijk zijn voor de aanpak van stikstof. “Wij zullen de regering en de boerenorganisaties voorstellen om tot constructief overleg te komen over het oplossen van de natuurschade door veehouderij.”

Greenpeace weet wel hoe die oplossing eruit zou kunnen zien: “De beste maatregel daarvoor is om de veestapel drastisch in te krimpen. Dit is niet alleen goed voor de natuur, maar ook voor het klimaat en de gezondheid van mensen.”

Milieujurist Benhadi: “Iedereen zal nu heel creatief moeten zijn en bereid zijn tot het doen van concessies. Als je een weg gaat aanleggen in de buurt van een natuurgebied, moet je misschien elektrische in plaats van door diesel aangedreven graafmachines gebruiken. Dat scheelt flink in de uitstoot. Nu ik erover nadenk: misschien geeft deze uitspraak wel een boost aan het elektrisch vervoer in Nederland.”